

inner mij een dag dat Hogerwaard er ernstig over dacht zich als vrijwilliger op te geven bij het vreemdelingenlegioen, dat aan het Fransche front vocht; gelukkig dat zijn indolentie bij deze en andere fantasterijen hem ten slotte op gunstige wijze te hulp kwam.

Eindelijk, in 1915, deed zich een kans voor: de verkoop van enkele werken en een beetje familiehulp maakte het hem mogelijk een reis naar Spanje te ondernemen. Het wonderlijke was — hij had zeer wonderlijke invallen — dat Hogerwaard's oorspronkelijke plan was om naar Noorwegen te gaan. Een oom, die zich voor de plannen zijns neefs interesseerde, ried hem evenwel ten zeerste af deze reis te ondernemen met het oog op 't gevaar dat de zeemijnen in den oorlogstijd opleverden. Dit deed Frans ten slotte besluiten met zijn ouden vriend Gouwe naar Spanje te trekken en zoo scheepte hij zich met zijn geheele bagage in op de Tubantia, werd getorpedeerd, verloor het grootste gedeelte van wat hij aan materiaal bezat en was na twee dagen wederom in A'dam terug. Dit is voor Hogerwaard eene zware beproeving geweest en heeft geruimen tijd zijn werklust zeer benadeeld. In de sfeer van Italië of Spanje inspireerde elk onderwerp hem hevig, hier in ons nuchtere land was het een moeizaam zoeken om iets te vinden, dat tot hem sprak. Zoo sterk was zijn liefde voor het Zuiden, dat hij elk onderwerp, hetwelk hij hier te lande aanpakte, min of meer trachtte om te zetten in zuidelijke sfeer, wat het werk soms hard en soms geforceerd deed gelijken.

Inmiddels was hij in 1918 in het huwelijk getreden en bracht de eerste maanden na zijn trouwen door te Oosterbeek, waar het ontwerpen van eene wandschildering voor de groote zaal van het raadhuis te Rotterdam, waartoe hij met enkele anderen was uitgenoodigd, bijna zijn geheelen tijd in beslag nam.

Wij allen kennen de ontreddering op elk gebied, die na 1918 gevolgd is, — wie van ons bleef er verschoond van? Men wist niet meer hoe, men wist niet meer wat, elk pogen op kunstgebied scheen nutteloos. Wat al experimenten zijn elkaar opgevolgd in die jaren! Cubisme, futurisme, sensationisme, neo-classicisme en veel meer nog. Ieder jaar bracht een nieuwe leuze, een nieuwe school, nieuwe hemelbestormers en wereldnamen, als ware de kunst een modezaak. „Academisch gevormd" stond ongeveer gelijk met „hoffnungslos verblödet" en zij, die tot deze categorie behoorden, werden door de jongere generatie, die het monopolie meende te bezitten van den frisschen kijk, naar de conservatiefste besjeshuizen verwezen.

In dezen moeilijken tijd is Hogerwaard gestorven; plotseling, binnen enkele uren werd dit leven afgesneden. Onwillekeurig overpeinst men wat hij ons zou hebben kunnen geven als hij ook de rustiger jaren nog gekend had. Maar elk leven heeft zijn door God bestemden duur en aan dergelijke speculatieve gedachten kan men zich niet overgeven. Paulus Potter